

MONOGRAFIES I RECERQUES

La Cataluña. Ideologia i poder a la Catalunya noucentista

Antoni Guirao
HISTORIADOR

Resum

La idea d'estudiar *La Cataluña* va néixer de la necessitat de conèixer a fons un dels portaveus intel·lectuals més importants de la Catalunya contemporània.

En la redacció d'aquesta revista, al llarg de tot el període en què es va publicar, entre l'octubre de 1907 al desembre de 1914, trobem personatges centrals de la vida pública catalana d'aquest període i posterior fins pràcticament la Guerra Civil espanyola. Entre molts d'altres, hi trobem Josep Carner, Josep Maria López Picó, Josep Maria Tallada o Eugeni d'Ors.

També caldria destacar que la redacció de *La Cataluña* i, per extensió, la Joventut Nacionalista de la Lliga, organització a la qual pertanyien molts dels seus membres, eren un punt de confluència de diferents equips d'intel·lectuals que, tot i les diferències que presentaven, compartien tots de forma central la consideració de *La nacionalitat catalana* d'Enric Prat de la Riba i les teories que

s'hi explicaven entorn del catalanisme, l'imperialisme i el regeneracionisme hispànic, com a veritable llibre de capçalera.

Entre aquests equips trobem en primer terme els professionals estatistes, que, provenint de dues tradicions diferents, marcades pel mestratge de Flores de Lemús d'una banda i de Guillem Graell de l'altra, van aprofitar l'acció política de Francesc Cambó, quan aquest parlava d'intervenir a l'Estat espanyol, per modernitzar-lo i professionalitzar-ne les estructures burocràtiques, però també per participar en la seva governabilitat, seguint en gran part el model alemany de nacionalització econòmica i intervenció social. Aquests varen sortir seriosament afectats de la crisi que es va produir a la Lliga Regionalista a mitjan 1910, que va significar la marxa del fundador i fins llavors principal sostenidor de *La Catalunya*, Joan Torrendell, que a més avalava estatistes com Francesc Sans i Buigas, Miquel Vidal i Guardiola o Josep Maria Tallada.

Els altres sectors, que varen entrar a la política als voltants de l'any 1910, són els que en conjunt anomenarem noucentistes. El primer d'aquests grups va concretar el seu acostament a la Lliga Regionalista provinent dels sectors catòlics, molt influïts per Torras i Bages. És el grup carnerià, que acolliria Emili Vallès, Josep Carner i Jaume Bofill i Mates, que a partir de l'any 1911 van tenir un paper central en la direcció de la revista i de la Joventut Nacionalista de la Lliga. A banda d'aquests, trobem altres intel·lectuals noucentistes, com Josep Maria López Picó, molt a prop d'Eugeni d'Ors, però també altres d'arrels maragallianes, com Josep Lleonart, que a través de la revista insistiria a buscar les arrels naturals de la catalanitat sense renunciar als supòsits centrals del noucentisme.

Aquests intel·lectuals, com els francesos o els italians de l'època, tenien la voluntat d'intervenir socialment i aquest fet comportava la seva participació en projectes polítics i, en el cas dels noucentistes i en general dels redactors de *La Catalunya*, que es fes més evident la seva vinculació amb el catalanisme de Prat de la Riba i els supòsits teòrics d'Eugeni d'Ors i el seu *Glosari*. *La Catalunya* va néixer en una conjuntura política marcada pel predomini de Solidaritat Catalana i, enfrontada amb aquesta, l'antisolidaritat del republicanisme lerrouxista, que també volia concretar la seva modernització ideològica. En aquest moment polític, els intel·lectuals veien l'oportunitat d'amplificar el seu paper social, aprofitant l'ampli espectre de forces polítiques que formaven Solidaritat i la generalitat del seu programa. Aquesta situació tenia semblances evidents amb la que

va permetre la formació de les lligues d'intel·lectuals a França, com a conseqüència de l'afer Dreyfus.

La segona època de *La Cataluña*, marcada pel fracàs del projecte solidari i per la Setmana Tràgica, que en molts sentits trencava el miratge civilista orsià, articulava l'acció de la redacció de *La Cataluña* al voltant dels projectes polítics de Prat de la Riba i les seves propostes de Mancomunitat de Catalunya, presentada com una primera normalització de la vida institucional catalana, que assumiria un conjunt de serveis, però també presentada com el primer pas cap a la consecució d'una estructura estatal, que aspiraria, en primer terme, a obtenir una certa autonomia política per a Catalunya.

És important destacar que *La Cataluña* de 7 i 14 de gener de 1911 va ser veritablement programàtica per al sector noucentista, ja que plantejava no només criteris doctrinals, sinó també polítics, i, en últim terme, la creació o renovació de les institucions que haurien de ser centrals en la nova etapa política.

Pel paper central que tenien la llengua i l'articulació d'una literatura moderna equiparable a les dels països europeus dels voltants, cal destacar el suport de *La Cataluña* a la literatura i la publicació de les normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans. En aquest sentit, cal parlar del paper dels noucentistes, que llavors ja se sentien amb prou forces per plantejar la modernització de les institucions culturals i literàries com els Jocs Florals.

Les seves propostes literàries llavors passaven per la recuperació de les formes populars a través de la publicació de rondalles i contes populars i, recollint els antics criteris modernistes, per la reivindicació d'una literatura en prosa i de relats curts, tal com proposava López Picó. En aquest sentit s'ha d'interpretar la publicació dels relats d'Edgar A. Poe.

La Cataluña, doncs, seria l'intent dels intel·lectuals noucentistes i dels professionals catalanistes d'articular-se i de participar en els projectes polítics de l'època, tant en el regeneracionisme hispànic com en l'articulació institucional catalana, a través d'una opció política que semblava prou àmplia políticament com per contenir les seves propostes teòriques, polítiques, econòmiques i socials. Però també el seu intent d'articular-se amb altres intel·lectuals castellans, com Ramiro de Maeztu, Unamuno o el reformisme que liderava Ortega y Gasset, o europeus, com Begson, Boutroux, Papini o Croce. Buscaven així la seva validació entre els cercles intel·lectuals espanyols i europeus que llavors representaven la modernitat.